

פרשת תרומה

תורמים מכל הלב

חשיבותו של הנושא הנבחר

פרשת תרומה פותחת באיסוף חומרים שונים לבנית המשכן, בני ישראל מתבקשים לתת לפי נדיבותם ולא כ"מיסים" כפויים, זוהי למעשה הגדרת התרומה. רוב חיינו אני חיים על פי העיקרון של "מה ששווה לי", מעשה של תרומה ומוביל את חיינו על פי הערך: "מה ראוי לעשות", לחיות לא רק עבור עצמי אלא גם כדי לעזור לאחרים.

המושג תרומה הוא מושג נפוץ בחיי היום יום. אנשים רבים תורמים, בארץ ובחו"ל, יהודים ולא יהודים. אנשים בעלי אמצעים תורמים תרומות גדולות, אך גם אנשים רבים שהכנסתם ממוצעת תורמים לא פעם באופן קבוע. מה מניע אנשים לתת לאחר לעיתים הרבה כסף ולעיתים כסף שהם הרוויחו בעמל רב? השיקולים כמונן הם אישיים ומשתנים מאדם לאדם, לעיתים היעד לתרומה הא שמושך את התורמים, אם מדובר בנושא הבער בדמם (כמו: תרומה לחולי סרטן, תרומה לאירגון המסייע לחילים בודדים וכדומה), לעיתים רחמים ולעיתים עצם הרצון לתת לאחר. לפי המסורת היהודית אדם צריך לתת לפחות 10% מהונו לצדקה. אנשים רבים מפזרים את הסכום הזה ליעדי תרומות שונים.

במדינת ישראל ישנם לא מעט אירגוני חסד המתבססים על תרומות, ישנם אנשים רבים הנתמכים באירגונים אלו, וידוע כי תרומתם עצומה. אולם יש הטוענים כי אירגונים אלו מעודדים אנשים להסתמך על הצדקה ולא לטרוח ולעבוד אפילו בסכומים קטנים כי "זה לא שווה להם" (כיוון שהם מקבלים סכומים דומים בלי להתאמץ כלל...). ישנם אנשים הטוענים שדווקא בגלל אירגונים כאלה המדינה לא מקיימת את חובותיה לתמוך באנשים אלו... מצד שני האם נשבו ונראה אדם או ילד מורעבים ונחכה לראות האם המדינה תעזור להם? כאשר מפתחים דיון בנושא חשוב להדגיש לתלמידים כי לא מדובר על תרומה פיסית בלבד, כיום מדגישים את התרומה לקהילה – בצורת התנדבות במוסדות שונים, אפילו תמיכה וחתימה על עצמות (למען גופים מסויימים), היא סוג של תרומה.

כתוב בפירוש - עוד פירוש על מדור הפרשנות

במדור זה מתמודד ספורנו עם קושי ניסוחי העולה מן הפסוק, הביטוי "ויקחו לי תרומה", כיוון שהיה הגיוני יותר לכתוב "ויתנו לי תרומה" (כפי שמסביר יוני במדור).

ספורנו מנצל את הקושי הלשוני הזה כדי לשבח את בני ישראל על כך שקמו מיוזמתם לתרום ולא חיכו לגוברים. נדגיש בהזדמנות זו כי בחוברת לתלמיד הבאנו את פירושו של ספורנו באופן חלקי, בפירושו המלא מוסיף הספורנו כי בגלל התנדבותם המלאה של העם והזדרזותם, לא נותר לנשיאים מה לתרום ולכן הם הביאו אבנים ושמן. עובדה נוספת אותה מדגיש ספורנו בפירושו השלם היא, שתפקידם של הגוברים היה לאסוף את התרומות רק מהמתנדבים ולא מכל העם.

נאה דורש – עוד מילת הסבר על המדרש

מונבז המלך חי במאה הראשונה לספירה ושלט על ממלכת חֲדֵיב שעל שפת החידקל (עיראק של ימינו). מונבז ואמו המלכה הלני התגירו, אולי בהשפעת הקהילה היהודית הגדולה שחייתה במקום, ולפי עדויות הצטרפו אליהם רבים מבני הממלכה. מעדויות ארכיאולוגיות והיסטוריות עולה כי מלכים אלה אף הקימו ארמונות בירושלים. יש המשייכים לבני המשפחה מבנה קברים עתיק שנמצא ליד העיר העתיקה בירושלים. על פי המסופר בתלמוד, מונבז ואמו דאגו לתרום גם לבית המקדש.

במדרש מובאת תפיסתו של מונבז כמנוגדת לגישה החומרנית של אחיו ובית אביו. תפיסת משפחת אביו גורסת צמצום כדי לשמור על רכוש המשפחה, ואילו תפיסתו של מונבז גורסת כי חשוב יותר לתרום את הכסף ובכך להרבות מעשים טובים ("רכוש רוחני") מאשר לשמור על הרכוש החומרי. יש לציין כי המילה "בזבז" בהקשר זה אצל חז"ל אינה מופיעה דווקא בהקשר שלילי כמו בימינו, אלא מביעה נתינת צדקה.

הרווח של מונבז: מונבז מצדקי את מעשיו ברווח רוחני: המצוות והצלת החיים אותן החליף ברכוש, עומדות לו לעד, "עושות פירות" (על פי תפיסת חכמים לפיה אדם המקיים מצוות גמילות חסדים – נהנה מיחס טוב יותר מצד האנשים על שום חסדיו), הוא עצמו נהנה מזה, לא רק צאצאיו, ועוד. כביכול, הוא דואג רק לעצמו ולרווחיו, אך ניתן לראות זאת גם בצורה המשכית: אבותיו חינכו אותו לחסוך, ואילו היה ממשיך וחסוך וכן צאצאיו – בסיכומו של דבר אף אחד לא היה נהנה מן הכספים ואולי אף היו יורדים לטמיון בשריפה או באסון אחר. אולם מאחר והוא תרם ואף חינך את צאצאיו לתרום לאחרים, הרוויחו כולם יכולת נתינה ומודעות לאחרים. זאת בנוסף לכל אלו שזכו בחיים בזכות התרומות.

כך הוא מוכיח למשפחות כי לפי השיטה שלהם – אף אחד לא מרוויח בסופו של דבר, כי הכסף שוכב כאבן שאין לה הופכין ואף צפוי בסכנת כליון, ולפי השיטה שלו – כולם מרוויחים: הוא, צאצאיו והאנשים שלהם דאג.

מקבלים אחריות בפרשה

תרומה היא סוג של עזרה לזולת המבטאת בצורה הברורה ביותר קבלת אחריות על הזולת החי לצידו בחברה. כשאני תורם, אני חולק עם האחר שאין לו – את מה שאני התברכתי בו, אני מוותר רק מעט כדי לתת למישהו אחר תרומה שעבורו היא משמעותית וחשובה.

מצד שני – לפיתוח הדילמה המוצגת

בדילמה אנו מתמקדים בשאלה למי כדאי לתרום, תוך כדי הדיון עולה הביטוי "עניי עירך קודמים" הביטוי מופיע בדיון בגמרא במסכת בבא מציעא, בקשר לסוגיה – למי מלווים קודם. עיקרון זה של סדר קדימויות מוכר לנו גם מחיי היום יום, לעיתים ילד בוחר להשקיע בתנועת הנוער או בפעילות התנדבותית מסויימת – על חשבון עזרה בבית וכדומה, וגם מבוגרים נוטים ליפול בפח הזה... מה הסיבה לכך? לעיתים אנו חושבים שתרומה מסויימת היא נשגבת וחשובה יותר מהעזרה הקטנה בבית, לעיתים נוח לנו יותר לתרום בחוץ מאשר בבית, לעיתים יש לנו רצון להרשים את הסביבה, שכן על ההתנדבות במוסד חיצוני כולם יודעים אבל על העזרה בבית מי יודע?...

חשוב לציין כי למשפחות שונות יכולות להיות מערכות שיקולים שונות ביחס לסדר הקדימויות המועדף עליהם, ועדיין העיקרון "עניי עירך קודמים" הוא עיקרון חשוב ובסיסי בבחינת מה שקרוב אליך פיסיית ונפשית – קודם.

